

Izhaja tedensko.
Poština plačana v gotovini.
Uredništvo: Narodni dom,
Tajništvo Narodno-socijalistične stranke. Telef. št. 77.
Inserati po dogovoru.

NOVA PRAVDA

št. 150.
Ljubljana, Gra-
Glasilo NSS v J...

V ponedeljek, dne 23. maja t. l. se vrši v dvorani „Mestnega doma“ v Ljubljani ob 8. uri zvečer

JAVEN SHOD NSS.

DNEVNI RED: Poročilo naših delegatov o Narodno-socijalističnem kongresu v Pragi.

Jugoslavija.

Ljubljana, dne 20. maja 1921.

(Ustava. — Glasovanje. — Hrvati. — Kriza.)

Pretečen teden se je vršilo v konstituenti glasovanje o ustavnem načrtu, ki ga je predložila vlada. Bilo je to prvo glasovanje. Prej se je vršila takozvana generalna debata. Posamezni poslanci so namreč govorili o celokupnem načrtu kot takem. Sedaj pa bodo začeli pretresovati ustavni načrt po posameznih paragrafih. Preden pa se začne to delo, je bilo potrebno glasovanje ali se to pretresanje posameznih paragrafov sploh začne ali pa se kar cel ustavni načrt odkloni. In tako se je v konstituenti glasovalo. Zato, da se začne debata o posameznih paragrafih je glasovalo 227 poslancev, zato da se zavrne sploh cel ustavni načrt je pa glasovalo 93 poslancev. 99 poslancev pa sploh ni glasovalo.

Večina je bila zato, da se začne v konstituenti sedaj pogovarjati o posameznih paragrafih. In ta teden se je začelo v konstituenti že s podrobno debato in sicer o I. oddelku ustave.

Znano je, da 49 hrvatskih poslancev, ki pripadajo Radičevi stranki, še do sedaj ni bilo v konstituenti. Radi zadnjega glasovanja pa so zapustili konstituento tudi hrvatski poslanci, ki pripadajo „Narodnemu klubu“. Oni pravijo, da niso za tako ustavo, katero jim hočejo drugi usiliti in ker so sami preslabi, da bi z glasovanjem zmagali, pa pravijo, da sploh ne gredo več v konstituento, kjer se njihove želje enostavno preglasujejo. Tako torej v konstituenti pri pri-

hodnjih sejah Hrvati malo da ne bodo več zastopani. V konstituenti ostanejo le tisti Hrvati, ki so v demokratskem klubu in teh Hrvatov je prav malo, menda le 10.

Demokrati so si vbili v glavo, da hočejo vse, ki ne mislijo kakor oni, pritiskati na tla. Bodočnost bo pokazala seveda drugače, kakor si to predstavljajo naši demokrati. S silo se ne da delati in to bodo demokrati v kratkem doživeli.

V vladi samj tudi ni tako kakor bi moralo biti. Sedaj zopet govorijo, da bode odstopil minister za agrarno reformo. Vedna kriza. Seveda ako se vlada samo s krivico, ne more biti drugače.

Navodila pokrajinskim vladam. Ministrstvo notranjih del je izdalo popokrajinskim vladam navodila glede kazni za osebe, ki rujejo proti državi, državnim oblastim in proti naši armadi.

Upanje na ugodno rešitev koroškega vprašanja.

18. maja je odgovoril ministrski predsednik Pašić na vprašanje posl. Jovanovića v zadevi Koroške sledeče: Naša razmejitev z Avstrijo na Koroškem je težavna. Spočetka smo mislili, da se bo z glasovanjem odločila usoda celovške kotline, ki tvori gospodarsko in zemljepisno celino. Po naši zahtevi se je kotlina razdelila v dve plebiscitni con. Mislili smo, da bo plebiscit izpadel v korist naše države. Kako je prišlo do tega,

da smo podlegli, ni povsem jasno. Priznati smo morali, da je plebiscit bil v glavnem formalno pravilno izvršen.

Navzlic v celoti neugodnemu izidu pa je odločna večina ozemlja južno od Drave se izrekla za našo kraljevino. Po tem stvarnem stanju je ministrstvo, videč, da se uporablja v Gorrenji Šleziji načelo, da se prizna Poljakom ozemlje s poljsko večino, ostalo pa Nemcem, zahtevalo, da se isto pravilo porabi za našo Koroško. Veleposlaniška konferenca o tem vprašanju še ni odločila. Mi pravimo, da so občine na ozemlju južno od Drave vsekakor naše in se morajo pridružiti naši državi; kjer pa je večina nemška, naj se ozemlje prizna Nemcem.

Dne 25. marca smo poslali veleposlaniški konferenci noto sledeče vsebine: Pri plebiscitu na Koroškem dne 10. oktobra 1920. je glasovalo 15278 glasov za Jugoslavijo, 22.025 pa za Avstrijo. Glasovi za kraljevino SHS se delijo tako, da je v delu cone A na desnem bregu Drave 10.405 glasov za Jugoslavijo, na levem bregu pa 4873. Za Avstrijo je bilo na desnem bregu Drave oddanih 10.093, na levem pa 11.932. Iz tega je razvidno, da je na desnem bregu Drave v pasu A glasovala večina za kraljevino SHS. Nota navaja nato določbe st. germain-ske pogodbe, katerih zmisel govori v prilog naši zahtevi, da se ozemlje desno od Drave, ki tvori z našo državo nacionalno, geografično in gospodarsko enoto, pridruži Jugoslaviji.

Na podlagi vsega tega je kraljeva vlada zaprosila veleposlaniško konferenco za rešitev v tem zmislu, da se ob priliki razmejitve med kraljevino SHS in Avstrijo določi kot meja reka Drava, tako da bi desno obrežje pripadlo nam.

To prošnjo smo predložili konferenci, ki o nji še ni razpravljala. Ne vem kako bo to vprašanje rešeno, vendar mislim, da nam bo priznано ozemlje, ki se je po večini izreklo za našo kraljevino. Ne vemo, ali se bo priključila Avstrija Nemčiji, toda v interesu miru zahtevamo močnejšo mejo med nami in Avstrijo. Nemška in avstr. politika je stremela za tem, da oslabi slovenski življ. povsod in si sezida most do Adrije. Vsled tega se je vršila si-

stematično nemška kolonizacija, ker so bili Nemci gospodarsko močnejši, se je mnogo naših bratov na Koroškem odreklo svojemu narodu in se potujčilo.

Mi smo poslali omenjeno noto in pričakujemo rešitve. (Burno odobravanje cele zbornice.)

Radič.

In zopet enkrat je gledal cel svet na Radiča. Naši demokrati so trobili cel čas v svet, da bode o Binkošti izbruhnila na Hrvatskem revolucija. „Slov. Narod“ je zahteval, da mora teči kri. Seveda tuja kri, ko bi morali darovati pri „Slov. Narodu“ lastno kri, bi pisali že drugače. Po Zagrebu korakajo močni vojaški bataljoni, so pisali demokrati. In prišlo so Binkošti. In v Zagrebu kakor v Hrvatski je vladal ves čas najpopolnejši mir.

Nastane res vprašanje, kdo državi več škoduje, Radič ali demokrati. Kaj neki si mora misliti zunanji svet o nas, vsake praznike prerokujejo naši demokrati najmanj eno revolucijo. Vsi vemo, da je Radič sicer en nevaren norc, toda sedaj vemo tudi, da bolehalo demokrati na neozdravljivi bolezni, ki se ji pravi neumnost.

Agitacija zemljoradniške stranke v Bosni.

Zemljoradniška stranka je započela agitacijo po celi Bosni in Hercegovini. Pri vsaki priliki se obdržujejo zborovanja, katera so jako dobro obiskana. Pred nekaj dnevi so imeli veliko zborovanje v Bihacu in Nevešnju. Na vseh zborovanjih se sprejemajo resolucije, v katerih se zahteva edinstvena država in v katerih se protestira proti nedelovanju vlade.

Interesantno je, da se to kmetско gibanje jako hitro širi in da uspešno pobija radikalno stranko, katera agitira v Bosni javno za „Veliko Srbijo“.

Izključen poslanec. Demokratski klub je izključil poslanca iz Prizrena Šerif Bajram-a, ker je glasoval proti ustavi. Klub Muslimanov iz južne Srbije, v katerega je hotel Šerif Baj-

Podlistek.

Trije zmagovalci.
Japan, Angleška, Amerika.

(Konec.)

Anglija zasleduje gotovo s paznim očesom razvoj japonske moči na morju in na suhem. Anglija pozna skrbj Avstralije, koje poltropična in neobljudena severna polovica leži Japonski tako blizu in ki kljub temu zabranjuje vsako naseljevanje Japoncev. Pri izpeljavi svoje protijaponske politike je navezana Avstralija le na angleško državno moč. Angležem je jasno, da je ugled Japonske v celi Aziji silno zrastle in sicer s tem, da je postala sama močna in da je prisotvovala mirovnim pogajanjem v Parizu kot ravnopravni činitelj. S tem je bil podan dokaz, da je rumeno pleme, ravno toliko vredno kakor belo pleme. Premoč evropskih narodov v Aziji je pa temeljila na tem, da je bilo pleme več vredno kakor druga plemena. Ta misel je padla za vedno, s tem pa se je omajalo tudi gospodstvo evropskih narodov v Aziji. Anglija to danes uvideva ter skuša to nevarnost odpraviti tako da daje Indijcem dalekosežne privolitve. Anglija pozna nevarnost, toda ne kriči o njej, kajti angleška politika dela, v nasprotju z evropsko metodo, vedno popolnoma tiho.

Popolnoma drugače Amerika. Ameriki vojska ni pravzaprav čisto

nič škodovala, zgubila je nekaj ljudi, zaslužila pa je strašno veliko denarja. Amerika si je ustanovila mogočno trgovsko brodogradnjo in je danes denarnica sveta. Ona je zadala zadnji udarec, ki je prinesel odločitev vojske ter je tako postala pravi zmagovalac, ne da bi veliko žrtvovala. Davčni vijak se je malo bolj stisnil. Državo so malo bolj okradli kakor kje drugje, mezde in cene so se dvignile, da sedaj zopet padajo. Danes sodijo vsi, da je postala Amerika gospodar sveta. Rada bi gradila največje brodogradnje sveta, ima veliko armado in je upnik cele antante. Kljub temu pa je nezadovoljstvo in razočaranje v Ameriki tako veliko kakor nikjer. Amerikanci so hoteli svet rešiti in osvoboditi, sedaj pa, ko vidijo kaj se je naredilo, se njim gnusijo cel svet. Amerika je podobna sinu poštenih starišev, ki se je pridružil v kritičnem trenutku svojega življenja komedijantom, ker je mislil, da rastejo peruti, ki jih je dozdnevno opazil na drugih, tudi njemu. Kmalu pa je uvidel, da to življenje ni za njega ter se je vrnil zopet k staršem poln nezaupanja in gnjusa do vseh, ki smatrajo človeško življenje drugače kakor on. Dobro vzgojeni sinček je našel zopet samega sebe in noče imeti s komedijanti nobenega opravka več. Tako je Amerika Evrope sita in bi Evropo najraje pustila tam kjer je. Toda Amerika ne more pozabiti, da so njeni denarni in gospodarski interesi radi vojske raztreseni po celem svetu. Ker odklanja

zvezo narodov, mora za svoje varstvo sama skrbeti. Ako zapostavi Amerika svoje prekmorske interese, jo ne more nihče napasti. Ako pa hoče varovati svoje prekmorske interese, mora pa graditi močno brodogradnjo. Danes ameriški davkoplačevalci niso bogve kaj radodarni, toda v notranjosti američanskega ljudstva živi vera, da mora biti vse kar Amerika napravi boljše in večje kakor je napravila to kaka druga država. Kljub temu, da nima danes Amerika do zunanje politike nobenega veselja, so vendar gotova mnenja in stremjenja jako močna. Japonska še mogoče v Ameriki ni bila nikoli tako osovražena kakor danes. Nastop v Santungu, posest otokov v Tihem morju kažejo Ameriki vedno bolj jasno, da se Japonska ni udeležila vojne radi tega, ker je bila demokracija v nevarnosti. Nastop Japonske za demokracijo je pravzaprav zasramovanje demokracije. — Kajti uredbe na Japonskem niso niti senca kake demokracije.

Hawai in Filipinski otoki so vedno nevarne točke. V Kaliforniji pa je proti naseljevanju Japoncev oster odpor. Prebivalci Kalifornije so prepričani, da je skupno življenje zapadne civilizacije kakor jo predstavlja Amerika, z japonsko civilizacijo nemogoče. Misel, da bi se Japonski navsezadnje vendar le posrečilo organizirati Kitajsko in ustvariti na podlagi te milijonske države svojo moč, predstavlja vedno na novo nevarnost, ki preti od strani Japonske. Tako dolgo,

da ostane Japonska država, kakor je danes, ni za Ameriko nobene nevarnosti. Ako pa se Japonski posreči organizirati Kitajsko, potem...

Se večja se vidijo nasprotstva med Ameriko in Anglijo. Amerika je upnik, Angleška dolžnik. Toda ta dolžnik zasleduje smotreno, kako bi si pridobil zopet zgubljenno mesto, kot dajatelj denarja, prevoznik tovorov in trgovski posredovatelj celega sveta. Ne le zemljepisna lega, tudi način nišljenja daje prednost Angležem. — Kljub temu, da ima Anglija v Evropi le stranske interese, so Angleži vendar le Evropejci in oni poznajo Evropo, med tem ko opazujejo Amerikanci evropsko življenje le preveč s čustvom naravnega človeka, ki ga prekanjenost velikega mesta zmeša in zgraža. Spornih vprašanj je dovolj. Nerodnosti, kakor jih je zakrivil angleški poslanik v Ameriki, ko se je vrnil na Angleško, dajejo nerodnostim večji pomen kakor v resnici zaslužijo. Kljub temu ne moremo misliti, da igrajo odgovorni politiki v Ameriki in v Angliji igro, ki bi stave ne zaslužile. Evropa bi nove vojske ne mogla prenesti, pa naj se vodi ista tudi daleč od evropskega obrežja. Temelji Evrope so danes tako omajeni, da je opravičeno vprašanje, bo li Evropa zmožna obdržati v svetu narodov podedovano mesto. Nov boj med edino še ne zlomljeno evropsko silo in največjo evropsko silo zunaj Evrope bi mogel prinesiti konec evropske kulture.

ram vstopiti, pa ga je odklonil in sicer radi tega, ker ni izstopil iz demokratskega kluba, tedaj ko so izstopili vsi drugi Muslimani.

Gopodarstvo naših bank in naših demokratov.

Naša mesta, ki ležijo ob morju so zaprosile vlado v Beogradu, da se jim dovoli za lastno potrebo kupovati ameriško moko v Reki in uvažati jo brez carine, to pa radi tega ker je ameriška moka za tri kroge pri kilogramu ceneja, kakor moka, ki se je pridelala v Jugoslaviji, katero imenujejo žitnico Evrope.

Toda naša domača moka je za tri kroge pri kg dražja, kakor ameriška moka, katero so pripeljali čez veliko morje.

Srečna in blagoslovljena država, kateri vladajo taki ljudje kakor so to demokrati. Ti demokrati so res duševne potence, ker se jim je posrečilo napraviti iz naše države, zemlje, vsemogočih nemogočnosti.

Za 200 dinarjev prodano dete. V Sarajevu se je zgodil zanimiv slučaj. Pred tobačno tovarno je beračila ciganka, ki je držala na rokah majhno dete. Star Musliman, ki je šel mimo je vprašal ciganko bi li prodala dete in koliko bi zahtevala. Ciganka je zahtevala 200 dinarjev in Musliman je naštel zahtevanih 200 dinarjev, vzel dete in jo nesel na svoj dom. Ko je prišel oče otroka in zvedel, da je bil prodan, je šel hitro k Muslimanu in odkupil svojega otroka zopet za 200 dinarjev.

Hude nevihte v Bosni. V Ponedeljek 9. t. m. popoldne je bil na bosanski železnici od Broda do Sarajeva vsled hudega neurja ustavljen ves železniški promet. Neurje je pokvarilo progo v okolici Modrinja pri Visokem v dolžini 250 m. Zastoj na železnici je trajal 3 dni.

Veliko moderno tobačno tovarno bodo v kratkem začeli graditi v Beogradu. V tej tovarni bodo predelali tobak iz vse države.

Svetovni pregled.

Nemčija.

(Nemčija se je vdala.)

Zadnjič smo poročali, kako zahtevalo je stavila antanta do Nemčije in kako je skušala Nemčija celo zadevo zavlačevati. Ko pa je antanta nastavila Nemčiji nož na prsa, se je Nemčija vdala na celi črti. To se vidi kakšna gadja zalega so Nemci. Prej so vedno trdili, da ne morejo plačati kar antanta zahteva, sedaj pa, ko je antanta rekla ali plačati ali pa zasedemo Nemčijo, sedaj so imeli takoj potrebni denar, da so ga mogli plačati. Med vojno so kradli Nemci po celem svetu, oropali so vse kar jim je prišlo pod roke, sedaj pa, ko bi morali vrniti škodo, ki so jo napravili drugim, sedaj seveda bi ne imeli ničesar za plačevati. Toda biču so se vdali.

Avstrija.

(Glasovanje o priključitvi k Nemčiji v Salzburgu. — Avstrijska meja.)

Kakor smo že poročali bi se imelo vršiti 29. maja v Salzburgu glasovanje o priključitvi k Nemčiji. Sedaj pa je nastalo vprašanje se bo li vršilo to glasovanje ali ne. Ponosnim Nemcem se je nos namreč precej obesil. Antanta je zagrozila, da bo v slučaju, da se bode glasovanje vršilo, dodelila slovensko Koroško Jugoslaviji. In nemški junaki, ki sicer pravijo, da se razun boga nikogar ne bojijo, so vzeli rep med noge in so postali prav ponižni. Koroški velenenci so se podali v Salzburg in so saleburške Nemce na kolenih prosili, da naj za boga nikar ne priredijo glasovanje, ker

drugače bo Koroška „fuč“. Da, da nemškemu psu je treba stopiti prav pošteno na rep, potem pa cvili da je joj. Z nemško zverino je treba govoriti z bikovcem v roki, potem postane ponižna kakor ovca. Z lepim in dostojnim ravnanjem pa se z nemško beštijo nič ne opravi.

„Neue Freie Presse“ piše v binokstni številki o mejah Avstrije. Ta članek je za nas jako zanimiv, ker so v njem omenjene vse avstrijske meje, le meje na Koroškem ne omeni niti z eno besedico. Torej Avstriji še vendar niso gotovi, da bode Koroška cela njihova in imajo čisto prav. Koroška mora biti jugoslovanska in to tudi bo.

Italija.

(Volitve. — Slovenska zmaga.)

V nedeljo, dne 15. t. m. so se vršile v Italiji volitve v državni zbor. O pomenu teh volitev smo že poročali. Danes nam še ni znan popoln izid teh volitev, toda to, kar vemo do danes, nam priča, da vlada ni dosegla tistega namena, ki ga je zasledovala. Mogoče se še nikjer na svetu niso vršile volitve s takim nasilji kakor tokrat v Italiji. V svrhu teh volitev so bili ustanovljeni fašisti. Kaj vse so počenjali fašisti pred volitvami in na dan volitve, kaj tacega se zgodovina ne more beležiti.

Vendar nasilje ni rodilo tistega sadu, katerega so nasilneži pričakovali. Nasilje pač nikjer ni dobro. Koliko denarja je žrtvovala italijanska vlada za fašiste in ta denar je izgubljen. Ko bi laška vlada porabila tisti

denar za zboljšanje gospodarskih razmer v Italiji, bi bile volitve za njo najbrž bolje izpadle in Laška bi bila srečnejša kakor je danes.

Nas zanima v prvi vrsti to, da so se teh volitev udeležili tudi Slovenci. Prvikrat so bili izvoljeni v laški parlament tudi slovenski poslanci in sicer jih je bilo izvoljenih pet.

To je častno število in moramo k temu sijajnemu uspehu našim bratom onkraj naše meje samo čestitati. Izvoljeni so sledeči Jugoslovani: Dr. Wilfan Josip, Šeek Virgilij, dr. Podgornik Karol, Lavrenčič Josip, dr. Štanger Uljke.

Poljska vstaja v Šleziji.

Poljski vstaši se držijo izverstno. Za celo vstajo so se začele sedaj za-

mati velesile. Anglija in Italija zavzemata Poljski sovražno stališče, medtem ko se je Francija prav toplo zavzela za Poljake. Francoski ministrski predsednik Briand se je izrazil, da spada Šlezija Poljski in sicer cela Šlezija. Francija nikdar ne bode pustila, da bi nastopila Nemčija proti Poljski. V slučaju, da bi skušala Nemčija nastopiti proti Poljakom z orožjem in vojaštvom, bi Francija ne mogla ostati mirna, je rekel Briand. Vse izgleda, da bodo dobili Poljaki navsezadnje poljski del Šlezije. Mi želimo bratom Poljakom obilo uspeha.

Dolžnost naših somišljenikov je, da poročajo važne dogodke in novice, hitro in povsem resnično „Novi Pravdi“.

Slovenija.

Ljubljana, 20. maja 1921.

Pred kratkim časom je prinesla „Jugoslavija“ vest, da ima ravnatelj „Jadranske banke“ g. Avgust Praprotnik naloženo 125 milijonov v švicarski banki.

Ne briga nas oseba g. Avgusta Praprotnika, briga nas pa delovanje bančnega ravnatelja g. Avgusta Praprotnika. Banke kot močni denarni zavodi imajo največji vpliv na naše gospodarstvo in zopet od naših gospodarskih razmer je odvisen gospodarski položaj našega delavnega človeka.

Je potem čisto umevno, da nas briga, kaj delajo oni ljudje, katerim je poverjeno naše narodno gospodarstvo, ker smo ja ravno mi od tega delovanja odvisni.

Znano je, da v naši deželi primanjkuje denarja, ki bi se ga moglo uporabiti za zgradbe industrije in je ravno pomanjkanje denarja v marsičem krivo, da draginja ne pojema, temveč še raste. Opozarjamo tukaj le na lansko draginjsko konferenco, ki jo je sklicala deželna vlada za Slovenijo in pri kateri so strokovnjaki povdarjali, da je veliki vzrok draginje ta, ker se ni moglo dobiti v pravem času dovolj gotovega denarja za nakup žita v Banatu. Ker ni bilo dovolj denarja se je ugoden trenutek zamudil in so se morale plačevati pozneje precej višje cene. Te višje cene so zopet povzročile, da se je pri nas prodajala moka tako drago. Ko bi pa imeli v pravem času dovolj denarja, bi se kupilo žito tedaj, ko je bilo najbolj ceno in draginja bi ne bila tako občutna, kakor je bila.

Konstatiramo še enkrat, da so to izustili strokovnjaki na draginjski konferenci, ki jo je sklicala vlada.

Torej za najnujnejše potrebe ni bilo denarja, pač pa je ravnatelj „Jadranske banke“ g. Avgust Praprotnik imel za to denar, da da je nesel v ino-

zemstvo, da ga je naložil v Švici. Za to je imel ravnatelj „Jadranske banke“ denar.

Ali si moremo misliti večjega škandala kakor je ta.

Da „Jadranska banka“ nemoteno dela kar hoče, da nosi denr v inozemstvo in dela pri nas draginjo, za to pa ima v Sloveniji vse polno listov, ki skušajo prikrivati delovanje „Jadranske banke“.

Glavno demokratično glasilo „Jadranske banke“ je „Jutro“, ki ga dajejo skoraj zastoj, drugo glasilo „Jadranske banke“ pa je socijaldemokratičen list „Naprej“, kar je povedal dr. Korošec na javnem shodu.

Tako delajo pri nas demokrati in socijaldemokrati politiko, na eni strani hujšajo ljudstvo, na drugi strani pa se vežejo z velekapitalom. Kako dolgo bode še trajalo, da se bodo našemu ljudstvu odprle oči?

Občinske volitve.

Prosimo zaupnike in somišljenike, da nam pošljejo volilne podatke iz vseh občin, v katerih se je naša stranka udeležila občinskih volitev, bodisi da je nastopila samostojno, bodisi da se je vezala s kako drugo stranko. Ti podatki so nam neobhodno potrebni in častna dolžnost naših zaupnikov in somišljenikov je, da nam pošljejo podatke kakor hitro mogoče.

V Celju je bil izvoljen županom dr. Guro Hrašovec, podžupanom tov. Karol Zabkar.

Zakaj tako slepomišljenje, saj vse vemo.

Mariborski „Tabor“ hoče igrati nedolžnega nevednega in v to svrhu prinaša sledečo vest:

„Prezgodnjo veselje. Ljubljansko socijalno demokratično glasilo je ob-

Po svetu.

Hindenburgov spomenik — prodan. Slava je minljiva. Svoj čas so napravili v Berlinu velikanski spomenik Hindenburgu. V ta spomenik so zabijali potem žeblje in skoraj vsak Nemec je zabil v ta spomenik en žebelj. Sedaj pa prihaja vest, da se je ta slavni spomenik prodal. In sicer so ga prodali kot navaden les.

Soprog, ki ne vrši zakonskih dolžnosti. Na angleškem je doseglo število ločitev zakona višek. Vse se hoče ločiti. Pri teh ločitvah pridejo na dan seveda tudi jako zanimive stvari. V Londonu je zahtevala ločitev zakona žena tovarnarja Colmana in to radi nevršitve zakonskih dolžnosti od strani moža. Colman je poročil svojo ženo l. 1911, ko še ni bila niti 19 let stara. Od tedaj pa do danes pa se ni niti enkrat dotaknil svoje žene, kljub temu pa je bil jako ljubosumen. Po poroki je šel takoj na lov. Pozneje je hodil po dnevu v London, vsaki večer je prišel ob pol 10 uri domov in šel takoj spat, brez da bi pogledal svojo ženo. Enkrat je ona hotela iti na zabavno potovanje v Škotsko. Pri tej priliki mu je rekla, da bode sedaj seveda vesel, ker nje ne bo doma, a mož je njej nato rekel naj gre in naj se nikoli več ne vrne.

Čudež. V Besanconu na Francoskem se je izleglo jagnje, ki je imelo dve glavi in osem nog. Nesrečno jagnje kljub osmih nog ni moglo do korita in so jo morali ubiti. — V Jugoslaviji pa pridejo celo dvonogati osli prav lahko do korita. To je pa drugi čudež.

Evolucija. Gospod Živko Cvijič, komunist, voditelj privatnih nameštencev in končno občinski zastopnik v Zagrebu, je postal, ker je vlada nastopila proti komunistom, špediter, sedaj pa je končno prijedral v luko sreče: imenovan je za kraljevega carinskega posredovalca. Tak preobrat in to še v času treh mesecev še menda ni napravil nobeden komunist. Naši komunisti imajo pač posebno naziranje o svetu in na svetu. Nam se zdi, da so naši komunisti prevzeli sploh nalogo carinikov lahkovernih ljudi.

General kaznovan radi cigarete. Nenavaden dogodek meče čudno luč na strogo etiketo, ki vlada na Japonskem. Japonski general Takajanagi, šef štaba japonske vojske v Sibiriji je bil lansko leto odstavljen od svojega mesta, ker je v Vladivostoku eni gejši podaril cigareto. Na slavnosti, ki je bila prirejena na čast generalu, je pela ena lepa gejša, kar se je generalu tako dopadlo, da je njej podaril eno cigareto iz paketa, ki mu jili je daro-

val cesar. Ko se je gejša vrnila na Japonsko, so našli, kjer so pregledovali gejšino prtljago tudi ono cigareto s cesarjevim znakom. Morala je povedati, kje je dobila to cigareto. Cesarski dvor, ki je bil o tej zadevi obveščen je zahteval, da se uvede stroga preiskava. In Japonska je šla v vojsko za — demokracijo.

Prava ljubezen to ni. Bogati posestnik premogokopov Pickard v New Yorku je poročil udovo Adelo Stevens, s katero se je na nekem plesu slučajno seznanil. Ker je radi plesa zamudil vlak, je vzel veselo vdovico s seboj v hotel in se je drugi dan z njo civilno poročil. Ona mu je rekla, da je nečakinja milijonarja Coreya. Sedaj pa je prišlo na dan, da ga je ona enostavno nalagala ter da nima nobenega denarja. Pickard pa je napravil kratek proces in se je ločil od svoje žene.

Politična afera radi poljuba Karlove roke. V Švici je napravila veliko ogorčenje in veliko zmešnjave vest, da je poljubil švicarski polkovnik Pfeifer, bivšemu cesarju Karlu roko, ko se je ta vrnil v Švico. Vojaška komanda je takoj razglasila, da to ni res. Toda švicarski listi trdijo, da je bilo veliko ljudi navzočih, ki so natančno videli ko je polkovnik Pfeifer poljubil Karlu roko. Bomo videli, kako

se bode končala ta važna zadeva s poljubom.

Solidarnost. Zgodilo se je v Zagrebu, zgodaj zjutraj na drugi dan lepega meseca maja. Po dežju in blatu telovadi človek oblečen v oguljen površnik in poje. Naenkrat se spodtakne in pade v lužo. Počasi vstane in gre dalje. Iz enega bara se zgunga, fin gospodič v fraku in lakastih čevljih. Tudi on se ziblje sem in tja in kriči na vse grlo. Stražar ga opomni, a gospodič ga nahruli: — „Kuš, pes!“ — Stražar pristopi, prime gospodiča za ramo ter ga hoče gnati na policijo. Toda sotrpin gospodiča v oguljenem površniku njima zastopi pot in reče: — „Kam ga vlečeš? Kaj ti je gospod zalega storil? Napil se je, pa kaj je to? Mi smo poštenjaki. Vsak se napije, prokleti cucek stražarski.“ Stražar spusti gospodiča in prime onega z oguljenim površnikom. Gospodič se zmaje in pade v blato. Delavec ga hoče vzdigniti, pa oba zopet padeta v blato. Stražar oba polagoma pobere ter jih žene na policijo. Gospod in delavec se primeta okoli pasu, stražar za njima in tako gre procesija na policijo. Pijani in blatni gospodič in delavec stopata in pojeta: — „Kaj pa nam morejo...“ — Ljudje gredo za njimi in se smejejo: „Glejte pijanost je združila buržuja in proletarca.“

javilo z debelimi črkami, da je dobila v Gornji Radgoni JSDS 6 odbornikov. Gre za tiskovno pomoč „Jutra“, kateri so pri „Napreju“ naselili. Socijalni demokrati v Gornji Radgoni sploh niso vložili liste, ampak velja dotično poročilo za JDS.

Mi pa vsi vemo, in tudi „Tabor“ ve, da je to vseeno, je - li dobila mandate JSDS ali pa JDS.

Tedenske novice.

Obvezni polletni tečaj na državni podkovski šoli v Ljubljani se prične dne 1. julija 1921. Za vstop v tečaj je vložiti pri vodstvu državne podkovske šole v Ljubljani do dne 15. junija 1921 prošnjo ter ji priložiti: 1. roštni in krštni list; 2. domovinski list; 3. zadnje šolsko izpričevalo; 4. učno izpričevalo; 5. ubožni list; 6. navrsteno izpričevalo. Pouk v podkovski šoli je brezplačen. Učenci dobivajo redno državno podporo ter imajo prosto stanovanje v zavodu. Skrbeti pa morajo sami za hrano in potrebne učne knjige. Poleg podkovstva se poučuje ogledovanje klavne živine in mesa.

Svojcem ujetnikov v Rusiji. Oddelek predsedništva ministrskega sveta za izvršitev mednarodnih dogovorov objavlja: Vse one osebe in društva, ki zahtevajo povračilo za izgubljene denarne pošiljke bivšim avstro-ogrskim vojnim ujetnikom v sovjetski Rusiji, se naprošajo, da pošiljajo svoje prijave ali neposredno likvidacijskemu odseku kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev na Dunaju, ali pa Oddelku za izvršitev mednarodnih dogovorov v Beogradu. To velja tudi za vsa oblastva, ki so te prijave že prejele, v slučaju, da so že uvedla postopanja, v kolikor to spada v njihovo pristojnost.

Kmetijski pouk po deželi. Poverništvo za kmetištvo hoče po deželi po možnosti pospeševati kmetijski popotni pouk in sicer ob nedeljah in drugih priložnih dnevih. Kmetijske podružnice, zadržane in drugi interesi, ki želijo dobiti za svoje prireditve kmetijske predavatelje, naj se obračajo pravočasno na poverništvo za kmetištvo in naj naznanijo, kedar in za kake prilike želijo dobiti predavatelje. Te prošnje je treba pravočasno predložiti, najbolje en mesec prej, da bo mogoče vse podrobno pravočasno ukreniti in prijaviti.

Falzificirane italijanske novčaniče. Na Dunaju so zaprli dva Italijana, ki sta razpečevala ponarejene bankovce po 5000 in 1000 lir. Dobivala sta lire iz Milana in Genove, kjer se je nahajala tajna tvornica za ponarjanje denarja.

Zaplenjeni dolarji. Pri reviziji potnikov na mariborskem kolodvoru so zasačili dva tihotapca valut: nko Ljubljancanko, ki je imela pri sebi skritih 6000 dolarjev in nekega Zagrebčana, ki je imel 9000 dolarjev. Obe sta bili denar zaplenjen.

Milijonska poneverba. Dunajsko policijsko ravnanstvo išče 39letnega Teodorja Schusterja, ki je kot glavni blagajnik električne družbe Union poneveril blizu 4 milijone kron. Z Dunaja je pobegnil z lastnim avtomobilom. Z njim je tudi njegova žena, rodoljubna Čelovčanka. Sumi se, da sta pobegnili v Jugoslavijo. Schuster je velik, ima rdečkaste lase in take pristržene brke, po obrazu je pegast ter ima nekoliko šepavo hojo.

Tatovi prodajajo živino preko meje. V Padežu pri Borovnici je bil te dni posestniku Francu Petelincu ukraden vol, vreden 15.000 kron. Kakor se je dognalo, je tat odgnal vola preko državne meje. Tudi v Lazah pri Planini sta bila ukradeni dva para volov, ki so bili vredni nad 60.000 kron. Dva fanti, ki sta osumljena te tatvine, sta že pod ključem, tretji pa pa jo je popihal preko meje.

Iz vlaka je padel v Špiljah žil Eisenhut iz Prekmurja in se pri tem tako močno poškodoval, da so ga morali prepeljati v bolnico v Gradec.

Nečloveški oče. Ker je svojega sina in hčerko neumljeno pretepal s palico, se je moral zagovarjati pred sodiščem neki oče v Ljubljani.

Dokler se „Jadranska banka“ ne bode vznemirjala, je tudi „Tabor“ lahko tih.

Saj gre vse na en račun.

Razmejitve na Koroškem je odgodena na nedoločen čas, ker je iz Pariza došlo obvestilo, da je vrhovni svet vzel na znanje jugoslovanski protest proti krivičnemu plebiscitu.

Sodnik ga je ostro posvaril ter mu zapretil, da ga bo, če se še enkrat kaj takega zgodi, najstrožje kaznoval.

Nesreča. Dne 11. t. m. je v Zagrebu popravljajl krovec Dominik Hrestak na neki dvonastropni hiši streho. Stopil je na strešni žleb, ki se je pod težo odtrgal. Hrestak je padel na cestni tlak in si razbil glavo.

Samomor in poskušeni uboj. V trgovini optika g. Jurmana v Selenburgovi ulici se je zgodila na binkoštno soboto 14. t. m. velika ljubimska tragedija. Pomožni uradnik vzdrževalnega odseka poštnega ravnateljstva Engelbert Svetlin je pol leta postopal za roletno hčerko vratarja tobačne tvornice Kristo Lovrenčičevo, prodajalko pri Jurmanu, katera pa ni marala za njega. Ker je 14. t. m. zopet odklonila vsiljivega snubača, je Svetlin v Jurmanovi trgovini streljal na Kristo Lovrenčičevo, kateri je kroglica prodrla desni kolk; precej na to je pa nameril samokres proti sebi in sta mu kroglici prodrli glavo in sree. Svetlin se je precej zgrudil mrtev na tla. Pridrli so ljudje in prišla je policija s policijskim zdravnikom g. dr. Lesjakom, kateri je ugotovil Svetlinovo smrt in odredil, da samomorilca prepeljejo v mrtvašnico k sv. Krištofu; težko ranjeno Kristo Lovrenčičevo so pa pripeljali v deželno bolnišnico.

Samomor. V Muri so pred par dnevi našli truplo pogrešanega orožnika Julija Kose iz Lendave. Ustrelil se je z lastno puško. Vzrok samomora ni znan.

Tatvine koles. Višjemu pošt. oficijalu Alb. Zelezniku je nekdo odpeljal iz stopnišča njegovega stanovanja na Večni poti črno pleskano kolo znamke „Puehl“. — Dne 9. t. m. je bilo izpred Činkoletove gostilne v Kopitarjevi ulici ukradeno 2500 K vredno kolo znamke „Kinta“. — Dne 10. t. m. je izpred Žargijeve trgovine na Sv. Petra cesti nekdo odpeljal žensko kolo, last šivilje Mar. Cedilnik iz Podgorice.

Tatvine blaga. Iz prodajalne Mar. Rogelj na Sv. Petra cesti sta dva nemško govoreča moška ukradla 28. m. m. črnorizastega moškega blaga, nekaj dni prej pa 40 m blaga za ženske narodne noše.

Nasilen tat ujet. V noči dne 8. t. m. okrog ene ure je s silo vdrl Julij Dergane, kleparski delavec iz Metlike v stanovanje Martina Mlakarja, železniškega spremljevalca, stanujočega v Floranski ulici 24 v Ljubljani ter mu pokradel 2000 kron gotovine, eno niklasto uro z double verižico, en žepni nož, eno usnjato denarnico in eno škafčo vzgalic. Anica Peternele, natakarka pri Brenčičevi, ki ima sobo tik Mlakarjeve sobe in loči isto le lesena stena, je zaslišala v Mlakarjevi sobi brskanje, obenem pa globoko dihanje trdo spečega moža. Začela je glasno klicati Mlakarja, ki se je napol v spanju oglašil. V tem hipu je storilec udaril Mlakarja z nekim trdim predmetom in zbežal. Mlakar je sicer zadobil le lahko poškodbo, vendar je bil za prvi hip v nezavesti. Peternele je zadevo takoj prijavila varnostni straži, ki je še isti večer Derganca aretirala in našla pri njem 239 kron in vse druge predmete, katere je imel že vse dobro poskrbite.

Roparski napad na Brezjah. Dne 8. maja t. l. okoli 12. ure opoldne je napadel Jožef Dobovišnik, 19 letni fant, doma iz Polzele, na poti med Ankerštom in Brezjem Ivano Fajfar iz Ljubna, ji iztrgal s silo ročno torbico, v kateri je bilo do 400 kron denarja in zbežal v gozd. Ko je bežal, je razen denarja pometal uropane reči proč. Orožniki iz Podnarta so hi-

tro zasledovali roparja in ob 5. uri popoldne ga je že prijel orožniški narednik g. Kavš. Dobovišnik je priznal svoj zločin rekoč, da je ropal, ker ni imel denarja. Tudi Fajfarjeva je predstavljenega ji roparja spoznala.

Požar v Račjem. V torek ob 8. uri zutraj je izbruhnil pri posestniku Mihaelu Dikavčiču v Račjem na do- slej še nepojasnen način požar, ki se je hipoma razširil na celo poslopje. Domača požarna bramba je ogenj omejila. Škoda znaša 200.000 K.

Socijalno in gospodarsko gibanje.

Ljubljana, dne 20. maja 1921.

Ne gre, pa ne gre. Z vso močjo skušajo ožviti internacionalo. Bila je pokopana leta 1914 in zdi se, da v prejšnji obliki ne bode vstala nikdar več. Udarec, ki ga je dobila je bil prehud, zasekana rana je bila smrtna. — Vsi svetovno znani internacionalni socijalistični zdravniki stojijo z zaviranimi rokavi ob grobu ter poskušajo z vsemi umetnostimi vzbuditi l. 1914 zaspalo internacionalo. Toda zastoj.

Vidimo in opazujemo čuden pojav v svetovnem delavskem gibanju. Vidimo neovrgljivo dejstvo, da se delavsko gibanje širi v onih državah, kjer je temelj delavskemu gibanju več ali manj nacionalen, nasprotno pa opazujemo ponehanje delavskega gibanja v onih državah, kjer je delavsko gibanje slonelo in še sloni na internacionalni podlagi.

Socijalno demokratične stranke posameznih narodov so sicer slonele vse na historičnem materializmu, to pa jim je bila tudi edina skupnost. Gospodarske razmere posameznih narodov pa so bile in so tako različne, da je že iz tega ozira nemogoče najti platformo, ki bi trajno družila delavstvo. Ako se pa pridruži tem različnim gospodarskim razmeram še kak izvenredni narodno - gospodarski pojav, potem je razkol v internacionalnem delavskem gibanju neizogiben.

Poglejmo enkrat kaj nas uči praksa.

Angleški premogarji bijejo že dolgo časa hud boj. Stavka angleških rudarjev traja že čez en mesec. Ta boj, ki ga bijejo angleški rudarji ni navaden mezdni boj, vzporedno za mezde se borijo angleški rudarji tudi za nov mezdni sistem, ki bi, ako bi zmagali angleški rudarji prodrli sčasoma tudi pri drugih podjetjih in bi imeli delavci od tega velike koristi. Toda kaj vidimo. Pričakovali bi, da se bodo zahtevam rudarjev pridružile vse druge delavske kategorije, če že ne v drugih državah pa vsaj na Angleskem. Toda ni se zgodilo ne eno, ne drugo. Druge kategorije angleških delavcev so pustile rudarje na cedilu, o tem pa, da bi pomagali vsaj rudarji v drugih državah angleškim rudarjem o tem pa še govora ni bilo. Kaj je temu vzrok?

Ko so stopili angleški rudarji v stavko, je izgledalo, da bode podpiralo rudarje vso angleško delavstvo. V resnici se je tudi pričakovalo, da bode izbruhnil na Angleskem velikanski štrajk, ki bode ustavil celo angleško gospodarstvo. To pričakovanje se ni izpolnilo in angleški rudarji so šli sami v boj, med tem ko so vse druge kategorije delale. Vzroki pa so sledeči: Angleški delavec danes čisto natančno ve, da je njegov gospodarski položaj odvisen od gospodarskega položaja celokupne Anglije. Z vesolnim štrajkom angleškega delavstva bi bilo omajano angleško gospodarstvo. In če bi bilo občutno zadeto angleško gospodarstvo, bi se gospodarski položaj angleškega delavstva zna-

Zgradbe za železničarje. V Zagrebu zgradi državna železnica dve trinastropni hiši za železničarje, ki morata biti dograjeni do konca tekočega leta. Pozneje sledita še dve stavbi.

„Pri nas smo socijalni demokrati...“ Iz kazenske razprave Vrečko - Primožič: Vrečko (soc. dem.) je Primožiču grozil: „Kaj boš ti Hrvat, idi na Hrvaško, pri nas smo socijalni demokrati in se govori samo nemško.“

tno poslabšal. Mogoče bi delavstvo doseglo trenutno zboljšanje mezd, trajno bi to zboljšanje ne moglo biti, enostavno radi tega ne, ker bi angleško gospodarstvo zgubilo svojo nadmoč, katero ima sedaj in z izgubo gospodarske nadmoči bi se začelo gospodarsko stanje angleškega delavstva vedno in vedno slabšati.

Tako vidimo, da je delavsko gibanje popolnoma navezano na narodno gospodarstvo posamezne države in da mora slediti gospodarskim razmeram lastne države, ako hoče doseči trajne uspehe.

To so vedeli že davno nemški socijalno - demokrati, radi tega vidimo, da so nemški socijalni demokrati ravno tako nacionalni, kakor nemške buržuazne stranke. To pa je tudi en vzrok, zakaj socijalnademokracija na Nemškem ne razpada, temveč se ojačuje in ravno narodnost je tista sila, ki njej daje potrebno moč.

Ker pa so se začele odpirati oči tudi delavcem drugih narodov, ki so prej v resnici mislili, da jih bode internacionalna misel rešila, radi tega pa je začela pojemati internacionalna socijalnademokracija v vseh onih deželah, kjer je bila res internacionalna.

Najlepši vzgled imamo pri nas v Sloveniji. Naša internacionalna socijalnademokracija propada vidoma, propada, ker mora propasti, ker ne gre s tokom časa, njeno mesto pa zavzema počasi pa gotovo narodno - socijalistična stranka.

Internationala na prejšnji podlagi pa je mrtva, ne bode je oživil več, pa naj se trudijo še tako močno. In danes kličemo mi internacionalistom starega kova, da so oni škodljivi delavskega gibanja, ker se ustavljajo toku časa.

Naša socijalnodemokratična stranka, bi napravila jugoslovanskemu delavskemu gibanju največjo uslugo, ko bi hitro prenehala. To je edino dobro, kar more ona delavstvu storiti.

Poljčane. NSS je imela tukaj meseca aprila dobro obiskano shod, kate-rega sta se udeležila tov. Kozinc in Škerjanc, ki sta govorila o cilju in delovanju stranke; nakar se je sklenilo ustanoviti krajevno organizacijo, ki se je tudi z najboljšim uspehom ustanovila. Na ustanovnem občnem zboru je poročal tov. Selinšek. Zvolil se je sledeči odbor: Predsednik: tov. Perse Viktor, podpredsednik: tov. Golob Anton, tajnik: tov. Pristovnik Pavel, blagajnik: Bračič Simon; odborniki: Lavrenčič Matej, Kodela Pavel, Ločičnik Pavel in Ločičnik Ivan; preglednika računov: Pirc Franc in Ivčič Karol.

Velikanska brezposelnost angleškega delavstva. Dne 30. p. m. je bilo po uradnih angleških poročilih 1.854.000 brezposelnih delavcev na Angleskem; delavcev s skrajšanim delavnim časom pa je bilo 1 milijon 977.000. Dne 1. aprila sta bili številki: 1.506.000 in 888.000.

Govor nar. poslanca Deržiča

Konec.

Mi pa stojimo na drugem stališču. Mi stojimo na stališču, da te države nismo ustanovili zato, da bi v njej vladalo potom takozvanega parlamentarizma pet ali šest ljudi, ki bi imeli pottom bank svojo oblast v rokah: mi stojimo na tem stališču, da naj potom

parlamentarizma vlada celokupno jugoslov. ljudstvo, ono jugoslovansko delavsko ljudstvo, ki je veliko trpelo in ki ima pravico, da prevzame oblast v svoje roke. (Poslanec Blaško Rajič: „A gradjanstvo?“) Če gospod medklicatelj misli, da meščani ne spadajo med delavsko ljudstvo, mu prepustam

tiste, ki res ne spadajo med delavsko ljudstvo: kapitaliste. Če mislite na kapitaliste — prosim, prosto vam!

Ustavni načrt se je sprejel kompromisnim potom in sicer je bil že takoj prvi člen posledica kompromisa med obema meščanskima buržoaznima strankama: radikali in demokrati, kakor smo videli, ko smo govorili o imenu države. Ko ste se ti dve stranki sporazumeli glede imena, so prišla na vrsto druga vprašanja. Gospodje, opozarjam vas samo na grozovito kampanjo demokratskega čopisja zlasti v Zagrebu in Ljubljani, kjer so naši takozvani slovensko državotvorni elementi pobijali z vso vehemenco sploh vsako insinuacijo, da bi mogle priti v ustavo tudi socialno - ekonomske odredbe. To je trpelo mesece in mesece; toda preko noči se je izvršil preokret in mi smo takoj vedeli, zakaj to. Večine ni bilo! Vršili so se pregovori z muslimanskim klubom in z zemljoradniki in tako je prišel oddelek III. v ustavo. Vlada ga je sprejela po sami izjavi gospoda ministra za konstituantno kot sprejemljivega in dobili smo socialno - ekonomske odredbe, ki govorijo v pretežni meri o naših šumah. Agrarna reforma je kolikor toliko potinjena v stran, ker je muslimanski klub v tem oziru stavil gotove zahteve in se je tukaj kar že prejudiciralo. Torej se teh zahtev ne sme potom ustave onemogočiti.

Gospodje in kaj je posledica tega? Posledica tega je, da vzlic temu, da je spoštovani gospod Salih Korkut rekel, da oni niso trgovci, med jugoslovanskim ljudstvom vlada ta zavest, da se ta naša ustava ne sprejme načelno na podlagi, kaj je za naš jugoslovanski narod res dobro in kaj ni, ampak da se sprejme na podlagi ad hoc kompromisov, da gotove stranke obdrže oblast v rokah.

Dokaz temu je cel oddelek III., ki govori samo o zemlji in šumah, pusti pa ono bogatstvo, ki je še neizčrpano, to je ono, ki je pri nas prepuščeno popolnoma finančnemu ministru in sicer v § 117. Tam smo mi prevzeli, kakor hočete, od Avstrije ali od Madžarske krasen načrt. Tu se namreč pravi: „rude, lekovite vode i vrela i prirodne snage svojine su državne“.

To je tako lepo, to je deklaracija, ki nikogar ne veže, ampak obstoječim strankam daje priliko, da potom finančnega ministra omogočuje raznim konsorcijem, da izrabljajo ono naše bogatstvo, ki je na naši jugoslovanski zemlji. To se da narediti in vladne večine se dajo dobiti! Kvečjemu, da pride do takozvane nacionalizacije, ki se je pri nas, v Sloveniji pri Trboveljski premogokopni družbi pokazala v tem, da je tako centralna kakor deželna vlada pristala na novo emisijo delnic, drugače nima pri tem prav nobenih pravic!

Mi narodni socialisti tega ne moremo priznati. Če ste že rekli, da so šume, da so veleposestve po tem ustavi skupna last, da ima do te skupne lasti predvsem pravico jugoslovansko delavsko ljudstvo, potem je bila vaša dolžnost, da še bolj zagwarantirate pravice jugoslovanskega ljudstva na ona neizčrpana bogastva, ki leže pod jugoslovansko zemljo.

Tega pa vi niste storili. Prepričan sem, da bi vi to storili, če bi vam manjkalo še 10 glasov do večine in če bi moji prijatelji s skrajne leve vstopili v vašo vlado. To je dejstvo, s katerim moramo računati zastopniki jugoslovanskega proletarijata. Mi vemo, da je delavski pokret v prejšnji Srbiji vodil boje v osredotočenje vseh narodnih moči v eni edini organizaciji, da se ljudstvo osvobodi. Delavstvo kraljevine Srbije je bilo glede tega enega mišljenja, namreč mišljenja, da mora vse ljudstvo skupno nastopiti. Mi tudi vemo, da prečani nismo mogli voditi takega pokreta, ker smo bili pod pritiskom in bi takega narodn. pokreta med delavstvom kratkomalo ne bilo mogoče in ker so na drugi strani prihajale iz Dunaja in Budimpešte razne ustanove, ki so ustanovljale takozvano internacionalo, ki je našega jugoslovanskega delavca odtujevale njegovega lastnemu narodu. Umevno je, da to delavsko ljudstvo po prevratu ni moglo takoj priti do enotne navduše-

ne narodne stanovske organizacije, da bi tukaj zahtevalo in branilo pravice jugoslovanskega delavskega ljudstva. Mi pa smo tudi prepričani in dobro vemo, da to jugoslovansko delavsko nikdar ne bo pripustilo, da bi se po oddelku III. reševala vprašanja glede veleposestev in pa glede šum, da bi se pa ona bogastva, ki bodo pravzaprav postavila našo državo na oni temelj, ki si ga želimo, da bi se ta bogastva, ki leže v naši zemlji, potom obstoječih vladnih naredb in ministrskih svetov dajala kratkomalo v eksploatacijo tujim konsorcijem. To v ustavi ni zagarantirano, proti temu moramo mi narodni socialisti protestirati in povzdigniti svoj glas. Zahtevali bomo tako dolgo, dokler ne bomo dosegli, da se nacionalizirajo vsa naša veleindustrijska podjetja, da preidejo predvsem vsi premogokopi v državno last jugoslovanskega ljudstva.

Vladni načrt predvideva enotno edinstveno državo na popolnoma policijskih odredbah.

O tem se je veliko govorilo meritorno, tvorno in znanstveno, da to ne bo v korist zdravemu razvoju našega jugoslovanskega ljudstva. Opozicijske stranke so oddale svoja odvojena mišljenja, in jaz se bom pečal samo z odvojnimi mišljenjem Jugoslovanskega kluba, ker se je to odvojeno mišljenje, vsaj kolikor sem jaz mogel razbrati s tega elaborata, naredilo radi tega, da se s tem povdara neko principijelno slovensko stališče.

Priznavam, da je do gotove meje to stališče pravilno, kajti mi moramo zavrniti zahtevo, da bi se sedaj v naši novi državi Slovenija zopet razdelila po starih narodnih mejah med Štajercem in Kranjcem in nazadnje še med Korošce. Mi to kratkomalo odklanjamo. Odklanjamo razdelitev Slovenije v dve mali pokrajini s približno 400.000 prebivalci, da bi se tam zopet pričel štajerski, kranjski in koroški separatizem. Tega gospodje, ni potreba in bi tudi nikdar do tega ne bilo prišlo, če bi se bila v ustavnem odboru, oziroma v vladi gospoda Pasiča ustava sestavila na podlagi dejanskih potreb, ne pa na podlagi potreb posameznih političnih strank! S tem nočem reči, da sem plemenski separatist, da zahtevam nedeljeno Slovenijo. S tem nočem reči, da podpiram separatizem Radiča, ki zahteva ne neodvisno republiko v kraljevini SHS. Povdarjati pa moram eno, da je Slovenija sedaj res ena enota, ki se danes ne sme še huje razkosati. Gospodje, Vi veste, da smo mi Slovenci izgubili naše najlepše dele. Mi narodni socialisti imamo točko v svojem programu, kjer se izrečno pravi, da jugoslovanski narodni proletarijat tako dolgo ne bo mproval, dokler ne bo zadnja slovenska, zadnja srbska in zadnja hrvaška vas združena v enotni jugoslovanski državi. Ampak, gospodje, danes kakor dejansko stojimo, ko smo izgubili svoje najboljše dele, bil bi jaz proti razdelitvi Slovenije v dve mali pokrajini, ki bi napravila samo še večji separatizem med Slovenci. Če bi imeli danes Gorico, Trst, Istro, potem bi se jaz prav nič neprotivil, če bi se razdelila Slovenija v dve pokrajini. Ena s centrom v Ljubljani ali Mariboru. Dokler pa nimamo Trsta, Gorice in Istre, tako dolgo je po mojem mnenju razdelitev Slovenije v dve mali okrožji škodljiva interesom ljudstva kakor tudi interesom države. Ne morem pa tudi pristati na stališče Jugoslovanskega kluba, ki je zahteval neko avtonomijo z gotovimi političnimi slankurami, ki bi bile še v veliko večjo škodo našemu narodu. Ne morem najti za dobro, da je potrebno ravno 12 poverjeništev v Sloveniji, da se ta pokrajina razvija po svojih enotnih naravnih kulturnih in gospodarskih razmerah. Imamo skušnje, da so ta poverjenišstva, ki danes pri nas obstoje, kriva, da je naša konstituenta taka kakršna je, in da so ta poverjenišstva s svojimi strankarskimi zastopniki zagrešila ono, o čemer se Vi danes hojite govoriti, namreč to, da revoltira delavsko ljudstvo proti vladnemu načrtu in da želi, da kakor hitro mogoče strankarski poverjeniki zginejo s svojih mest.

Rekel sem, da ne morem prizna-

vati take avtonomije za Slovenijo; ravno tako ne morem priznavati stališča, ki ga zastopajo gospodje iz Narodnega kluba, ki zahtevajo Hrvaško, Slavonijo in Dalmacijo kot nekako historično in ne vem kako edinjico še. Gospodje, tudi tu se meni zdi, da tukaj strankarstvo igra prav veliko vlogo. Bodimo odkritosrčni in priznajmo, da je nedopustno zahtevati, da bi n. pr. Zemun ali Indija še vedno spadala pod Zagreb. Mislim, če bi bili tu drugi motivi, potem to vprašanje sploh ne bi prišlo na dnevni red, ker je nemogoče, da bi mi pristali, odnosno mogli pristati, če smo mi pošteni Jugoslovani, na prejšnje historične meje, ki so jih diktirali z Dunaja in Budimpešte. Mi na to ne moremo pristati, moramo pa zahtevati eno, da se spoštujemo ekonomske in narodnostne razmere pokrajin, na katerih dotični deli našega naroda žive, da se s tem izognemo še hujšim domačim bojem in prepriam, nego so se vršili zadnja leta.

Moj predgovornik, spoštovani gospod dr. Trumbić Vam je tukaj navedel precej primerov. Mislim, da se skupština s temi njegovimi izjavami, ki so bila res zelo stvarna strinja in da je razkril ono rano, ki tako skeli in ki dobiva vedno večji obseg na našem narodnem telesu. Prepričan sem, da bi se bilo delo v ustavnem odboru oz. načrtu ustave izvršil vse drugače, ko bi ne bili predvsem merodajni gotovi interesi, interesi posameznih strank, in da se ne bi pri kompromisih gledalo samo na to, kaj bomo dobili, ne pa tudi na to, kaj bomo dali. Načrt, ki ga imamo tu, je tako centralističen, da pod današnjimi razmerami ne bo dober za razvoj naše jugoslovanske države.

Podpredsednik dr. Hrasnica: Gospodine poslanice molim Vas lepo, da sveršite svoj govor, pošto imate još samo pet minuta vremena.

Poslanec Ivan Deržić nadaljuje: Jaz sem že poprej povdarjal, da goslovanska inteligenca ni bila pripravljena na prevrat in to trdim ponovno. Če je bila ta jugoslovanska inteligenca res pripravljena na ta prevrat, potem ne bi imeli tega načrta ustave pred seboj, kakor ga imamo, potem bi imeli zadovoljno ljudstvo v naši državi, ne pa raznih separatističnih ali kakor se govori od gotovih strank celo protidržavnih elementov. Jaz bi želel, da se ustavni načrt pospe res na ono stališče na katerem mora biti, da se ta načrt ustave vrne ustavnemu odboru, da ga še enkrat preštudira in potem prinese ustavo, ki

bo zadovoljila vsa tri plemena našega naroda.

Gospodje! Vi ste poprej rekli, da je neohodno potrebno, da moramo to ustavo dobiti čim najhitreje, ker to zahtevajo interesi naše države. Toda gospodje, res je tudi, kakor sem povdarjal poprej, da ste Vi dve leti to državo v narodnem predstavništvu sabotirali, da niste pripravili niti ene stvari, niti pičice, da nimate ničesar od Narodnega Predstavništva. Kakšno je dejansko stanje v naši državi? Kje je vzrok onega separatizma, kje je vzrok, da je konservativni del hrvaškega naroda, hrvaški kmet šel med takozvane buntovnike? Gospodje, če ste Vi imeli časa dve leti in pol, če ste ves ta čas vladali samo potom naredb, morate imeti tudi časa, da sedaj še potrpite dva ali tri mesece in prinesete tako ustavo, ki bo odgovarjala ne interesom posameznih strank, ne interesom privilegiranega stanu velekapitalistov, ampak, ki bo odgovarjala interesom celokupnega jugoslovanskega ljudstva. Mislim, da je bil ta moj glas glas vpijočega v puščavi. Kajti vsa Vaša glasila, vse Vaše takozvano javno mnenje se edino strinja v enem klicu: Oni kdor ne glasuje za ta ustav, ki ste ga predložili, je državno razdirajoč element, je protidržaven element, proti kateremu bomo nagnali gospoda ministra policije Draškovića, ki bo postopal proti njemu s svojimi Obznanami.

Jaz sem drugega mišljenja. Če je jugoslovansko ljudstvo tako v Srbiji, kakor „preko“ živelo sto in stoletja pod tujim robstvom, pa je to tuje robstvo strlo, bo to jugoslovansko ljudstvo strlo tudi to Vaše nasilje. (Minister Kukovec: „Ti si velik demagog prijatelj!“) Gospod minister, demagogi so oni, ki delajo potom uredb, da mečejo pesek v oči ljudstvu, ne delajo pa v njegov dobrobit!

Radi tega, gospodje, izjavljam v imenu narodnega jugoslovanskega proletarijata, v imenu narodnih jugoslovanskih socialistov, da oni ne morejo biti sodgovorni za tako ustavo, ki bo nesreča za naše jugoslovansko ljudstvo. Mi ne moremo prevzeti odgovornost za delo buržoazijskih kapitalističnih strank, ki so imele samoto pred očmi, da obdrže moč v svojih rokah, da obdrže ljudstvo še vedno pokorno, ampak mi moramo proti temu demonstrirati in bomo glasovali proti načrtu tega ustava.

Odgovorni urednik: H. Sever.
Izdaja konzorcij „Nove Pravde“.
Tiska Zvezna tiskarna v Ljubljani.

Primarij Dr. Hugon Robič

dolgoletni asistent univerzitetne klinike za kožne in spolne bolezni prof. dr. Matzenauerja v Gradcu, orčnira v Mariboru, Prešernova ulica 2, II. nadst. od 14. (2) ure do 16 (4) ure.

Razširjajte in
naročajte
„Novo Pravdo“

Pnevmatike

za avto in kolesa v vseh dimenzijah, gumijeve predmete, vsakovrstne žice za električno napeljavo, elektrotehnični material in vsakovrstne potreščine priporoča po najnižjih cenah 11—15

M. KUŠTRIN Ljubljana

Dunajska cesta št. 20
Telefon šte. 470.

Podružnica: Maribor
Jurčičeva ulica št. 9.



Kdor hoče imeti res s pravimi predvojnimi barvami prepletkano hišo, naj se obrne
edino le na domačo tvrdko

Tone Malgaj

13—14 pleskar in ličar
Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 6.

Franc Brumat Ljubljana

6—12
Mestni trg
šte. 25, I. n.

Somišljeniki! Prispevajte za tiskovni sklad!